

POSTANOWIENIE

13 sierpnia 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Krzysztof Wesołowski

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 13 sierpnia 2025 r. w Warszawie
zażalenia Bank spółki akcyjnej w W.
na wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku
z 27 maja 2024 r., V ACa 1219/23,
w sprawie z powództwa K. K. i D. K.
przeciwko Bank spółce akcyjnej w W.
o ustalenie i zapłatę,

**uchyla zaskarżony wyrok pozostawiając rozstrzygnięcie
o kosztach postępowania zażaleniowego w orzeczeniu
kończącym sprawę.**

M.L.

UZASADNIENIE

W związku z zażaleniem pozwanego Bank S.A. w W. na wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 27 maja 2024 r. uchylający wyrok Sądu Okręgowego w Bydgoszczy z 27 kwietnia 2023 r. i przekazujący sprawę do ponownego rozpoznania, w którym skarżący zarzucił naruszenie prawa procesowego, tj.:

- art. 385 w zw. z art. 386 § 4 k.p.c. przez wydanie orzeczenia kasatoryjnego, mimo że Sąd Apelacyjny był władny, w ramach swej kognicji, wydać orzeczenie merytoryczne o oddaleniu apelacji, albowiem przyczyny, które stały za uchyleniem wyroku Sądu I instancji miały głównie charakter związany z oceną prawną, a nie stanu faktycznego;

- art. 386 § 4 k.p.c. w zw. z art. 385¹ k.c. w zw. z art. 6 i 7 dyrektywy 93/13 w zw. z art. 353¹ w zw. z art. 58 § 1,2 i 3 k.c. polegające na bezzasadnym przyjęciu, że zachodzą przesłanki do uznania, że Sąd Okręgowy nie rozpoznał istoty sprawy.

Sąd Najwyższy zważył co następuje.

Zażalenie jest zasadne.

Zgodnie z art. 386 § 4 k.p.c., z zastrzeżeniem sytuacji określonych w art. 386 § 2 i 3 k.p.c., sąd może uchylić zaskarżony apelacją wyrok i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania tylko w razie nierozpoznania przez sąd pierwszej instancji istoty sprawy albo gdy wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości. Zdaniem Sądu Apelacyjnego doszło do nierozpoznania istoty sprawy.

W sytuacji, w której sąd drugiej instancji uchyła wyrok wydany przez sąd pierwszej instancji ze względu na nierozpoznanie istoty sprawy, Sąd Najwyższy, rozpoznając zażalenie złożone na podstawie art. 394¹ § 1¹ k.p.c., bada, czy sąd drugiej instancji prawidłowo zastosował art. 386 § 4 k.p.c., tj. czy okoliczności sprawy, przy uwzględnieniu merytorycznego stanowiska sądu drugiej instancji, mieszczą się w kręgu sytuacji odpowiadających nierozpoznaniu istoty sprawy. Poza zakresem oceny pozostaje natomiast prawidłowość stanowiska co do meritum wyrażonego przez sąd drugiej instancji (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 7 listopada 2012 r., IV CZ 147/12, OSNC 2013, nr 3, poz. 41, z 28 listopada 2012 r., III CZ 77/12, OSNC 2013, nr 4, poz. 54 i z 17 stycznia 2013 r., III CZ 2/13, postanowienie Sądu Najwyższego z 9 września 2021 r., I CZ 56/21).

W świetle ugruntowanego orzecznictwa, do nierozpoznania istoty sprawy dochodzi wtedy, gdy sąd pierwszej instancji nie zbada materialnej podstawy żądania, wychodząc z błędnego założenia, że istnieje przeszkoda unicestwiająca roszczenie albo wykluczająca jego skuteczne dochodzenie (por. wyroki Sądu Najwyższego z 9 stycznia 1936 r., C 1839/36, Zb. Orz. 1936, poz. 315 i z 23 września 1998 r., II CKN 897/97, OSNC 1999, nr 1, poz. 22 oraz postanowienia Sądu Najwyższego z 10 stycznia 2013 r., IV CZ 170/12, z 14 lutego 2013 r., II CZ 188/12, z 3 lutego 2017 r., II CZ 146/17 i z 13 października 2017 r., I CZ 90/17).

Ponadto nierozpoznanie istoty sprawy w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c. oznacza nierozstrzygnięcie o żądaniu pozwu, czyli niezafatwienie przedmiotu sporu, całkowite zaniechanie wyjaśnienia istoty sprawy lub treści spornego stosunku prawnego. Wszelkie inne wadliwości rozstrzygnięcia, dotyczące naruszeń prawa materialnego, czy procesowego (poza nieważnością postępowania i nieprzeprowadzeniem postępowania dowodowego w całości), nie uzasadniają wydania wyroku kasatoryjnego. Uchybienia prawu materialnemu, a także procesowemu, jeśli zostały podniesione w apelacji i zostały ocenione jako uzasadnione, powinny być w systemie apelacji pełnej zafatwione bezpośrednio w postępowaniu apelacyjnym. Odmierna ocena prawna, nawet jeśli łączy się z potrzebą poczynienia uzupełniających ustaleń w oparciu o zgromadzony materiał dowodowy, nie upoważnia do przypisania sądowi pierwszej instancji nierozpoznania istoty sprawy, a dowodzi jedynie, że istota sprawy została rozpoznana nieprawidłowo. Chaotyczności uzasadnienia sądu pierwszej instancji, nie należy do zakresu pojęciowego nierozpoznania istoty sprawy przewidzianego w art. 386 § 4 k.p.c.

Z materiału sprawy wynika, że Sąd Okręgowy dokonał ustaleń faktycznych i oceny prawnej żądania. To, że w ocenie Sądu Apelacyjnego ustalenia te i ocena prawna zostały przeprowadzone w sposób błędny lub niekompletny, nie jest równoznaczne z nierozpoznanie istoty sprawy w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c. Jak wielokrotnie wskazywano w judykaturze, nierozpoznanie istoty sprawy nie wiąże się także z zaniechaniem dokonania przez sąd pierwszej instancji określonych ustaleń faktycznych i to także wtedy, gdy ustalenia te - w ocenie sądu drugiej instancji - są konieczne do rozstrzygnięcia sprawy, a ich zakres jest znaczny. W przyjętym w kodeksie postępowania cywilnego modelu apelacji pełnej sąd drugiej instancji dysponuje kompetencjami rozpoznawczymi na równi z sądem pierwszej instancji (zob. uchwałę składu siedmiu sędziów SN z 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07, OSNC 2008 r. Nr 6, poz. 55). Nie ma zatem przeszkód, aby sąd drugiej instancji, dostrzegłszy mankamenty w ustaleniach faktycznych i ocenie prawnej, samodzielnie je skorygował (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 21 maja 2025 r., III CZ 56/25).

W tym stanie rzeczy jedynie ubocznie należało podnieść, że prowadzenie postępowania dowodowego przez sąd drugiej instancji, nawet w znacznym zakresie, i dokonanie na jego podstawie samodzielnych ustaleń faktycznych, nie prowadzi do naruszenia konstytucyjnego prawa do zaskarżenia orzeczeń wydanych w pierwszej instancji (art. 78 Konstytucji), jak również dwuinstancyjnego modelu postępowania sądowego, statutowanego w art. 176 ust. 1 Konstytucji (zob. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 11 marca 2003 r., SK 8/02, OTK-A 2003, nr 3, poz. 20 i postanowienia Trybunału Konstytucyjnego z 9 listopada 2010 r., Ts 49/10, OTK-B 2011, nr 1, poz. 90 i z 6 października 2015 r., Ts 52/14, OTK-B 2015, nr 5, poz. 446).

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł, na podstawie art. 398¹⁵ § 1 zd. 1 w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. jak w sentencji.

M.L.

[a.ł]